

Kyrkans och församlingarnas ekonomi – en del i att vara kyrka

Då och då kan man läsa om hur det från nationell nivå sias om Svenska kyrkans allt sämre ekonomi. Orsakerna till den mörknande ekonomiska framtiden är främst att medlemsantalet sjunker och allt färre betalar kyrkoavgiften på cirka en procent av lönen. Pandemin gör inte saken bättre. Ökande arbetslöshet och försämrad privatekonomi lär minska kyrkans intäkter.

I Kyrkans Tidning (nr 8/2021) publicerades nyligen en analys av Svenska kyrkans ekonomiska framtid. I en stort upplagd artikel med rubriken »Sju vägar till bättre ekonomi i din församling» presenterades resultaten från en ekonomienkät om förväntningarna på kyrkans framtida ekonomi. De sju »vägråden» handlar om att dels minska utgifterna genom att dra ner på personalstyrkan och fastighetsbeståndet, dels öka intäkterna genom att exempelvis se över aktie- och fondplaceringar, starta näringsverksamhet eller höja avgifterna.

Alla är de goda och kloka råd. Men är de de enda råden? Eller ens de bästa? Det är uppenbart att något avgörande saknas. För samtliga råd utgår från en defensiv kyrka, som endast kan planera för en minskad bas. Inga råd ges för en offensiv kyrka, som tänker nytt pastoralt och strategiskt, som satsar mer på att göra Kristus känd och bekänd än på att informera om kommande kyrkoval.

Svenska kyrkan är den historiskt givna kyrkan för svenska folket. Hennes uppdrag är att nå ut med evangeliet till hela Sverige, såväl till glesbygden som till storstädernas utanförskapsområden. Det uppdraget har format henne själv likaväl som det svenska samhället. Fram till år 2000 var Svenska kyrkan en statskyrka med god ekonomi och de flesta medborgarna var medlemmar (83 procent år 2000). Under en knapp femtioårsperiod (1972–2020) har medlemsantalet sjunkit från 95 till 55 procent. Visst kan man drömma sig tillbaka till den tidens ekonomi och medlemsantal, men som rapparen Petter sjunger i en av sina sånger: *Då är då men nu är nu.*

Men för att diskutera Svenska kyrkans ekonomi krävs att man först reflekterar över vad som är målet och meningen med en god ekonomi för kyrkan. Om man lägger ett bibliskt perspektiv på hur kyrkan ska förvalta sin ekonomi, så möter vi en mångfacetterad bild. Enkelt uttryckt kan man säga att ett gott ekonomiskt förvaltarskap också är en symbol för förvaltandet av Guds goda gåvor.

Med tanke på Jesu ord om att man inte kan tjäna både Gud och mammon får inte pengar ha ett egenvärde för kyrkan. God ekonomi är lika lite som dålig ekonomi gott i sig och inte heller ett självändamål för församlingarna. Däremot är god ekonomi något gott då den skapar förutsättningar för församlingarna att utföra sin primära uppgift – att i ord och handling sprida evangeliet. Det handlar om allt från den diakonala kallelsen att ge bröd och stöd för de mest utsatta till att förkunna Guds ord och förvalta sakramenten för dem som söker sig till kyrkans gemenskap och Herrens närhet.

Att den ekonomiska förvaltningen rör församlingens grundläggande uppgift framgår av Kyrkoordningen: »Församlingen ska anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för församlingens verksamhet» (kap. 2 §1). Formuleringen är en rest från den kyrkolag som gällde t.o.m. 1999 med dess kompetensregel om hur kyrkoskatten fick användas. Där fanns en definition som tydligare visade på kopplingen mellan kyrkans ekonomiska förvaltande och hennes verksamhet och uppdrag. Regeln klargjorde att det som då var kyrkoskatt skulle användas till »främjande av kyrkans gudstjänstliv och undervisning samt diakoni och evangelisation». Helt enkelt, att

församlingen skulle fullgöra sitt uppdrag att vara kyrka på stund och ställe med ansvar för hela Sverige – dvs. hennes »grundläggande uppgift» och territoriella ansvar.

I ett citat som har sin grund i liknelsen om talenterna (Matt. 25:14–30) sätter Kyrkoordningen in den ekonomiska förvaltningen i ett vidare sammanhang, då det heter: »De som har hand om kyrkans ekonomi och egendom svarar för sin förvaltning inför både Gud och människor. Förvaltare måste utövas med hänsyn till hela Guds skapelse. En förvaltare måste vara pålitlig och klok och kunna svara för sin förvaltning när den granskas» (KO kap. 42, inledningen).

De sju vägar som presenterades i KT kan ses som relevanta och viktiga för att säkerställa en god framtida ekonomi för den lokala församlingen och hela Svenska kyrkan. Ändå, förslagen saknar det mest primära och självklara, vilket också uttrycks i Kyrkoordningens så kallade syftesparagraf: »Att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen upprättas.» Så vad händer med den väg som är den lokala missionen och evangelisationen? Som stärker församlingsgemenskapen vilket kan leda till att antalet medlemmar ökar?

I stället ser vi motsatt utveckling – församlingar som väljer personella nedskärningar och höjda avgifter framför att arbeta för att öka medlemsantalet. Församlingar som är på reträtt, som inte längre ivrar för att vittna om Jesus eller älskar att fira gudstjänst och som glömt att söka upp sökarna. Att vända trenden kräver att avståndet mellan folket och församlingen minskar, att präster och personal lever med och i sin omgivning. Men tendensen liknar mer PostNords utveckling till utdelning varannan dag. Gudstjänst varannan söndag eller en gång i månaden, präst kan nås på begränsade tider och församlingsexpeditionens vanligaste röst är telefonsvararens.

Enkäten andas uppgivenhet inför kyrkans framtid i sådant som ekonomi och det pastorala livet. Inget av råden är nyskapande och kreativa. De bekräftar bara vad som brukar sägas intill leda, att Svenska kyrkan *fortfarande* är landets största medlemsorganisation, att *fortfarande* är mer än hälften medlemmar ... Detta *fortfarande* tycks ge tröst – den falska tröst som resulterar i status quo och initiativlöshet.

Människor ska givetvis inte »vinnas» tillbaka främst för ekonomins skull även om fler medlemmar skulle stärka ekonomin. Det skulle ge församlingarna ökade resurser att bygga gemenskaper för och med dem som inte varit med tidigare – och då kanske fler vill vara ideella, förtroendevalda och aktiva i församlingslivet och så leva i det allmänna prästadömet. För sådant är kyrkans uppdrag – att gå ut i världen och skapa gemenskaper av dem som genom dopet är Kristi lärjungar.

Inför höstens kyrkoval borde frågan ställas till varje nomineringsgrupp om den ekonomiska nedgången och deras förslag på åtgärder. Kommer då någon grupp att föreslå att förbättra ekonomin genom ökad evangelisation, stärkande av församlingsgemenskapen och att satsa på de ideella krafterna och fler medlemmar? Om inte de satsningarna görs kommer Svenska kyrkan att till sist likna en avfolkad glesbygd.